

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általunk a katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ czim alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leó papa Zichy Nándor grófhhoz, 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt., félévre 2 frt. 50 kr., negyedévre 1 frt 25 kr. — Egyes szám ára 5 kr. Előfizethetni a kiadóhivatalban és minden megyei postahivatalnál.

Felelős szerkesztő:
Németh Ödön.

Megjelenik hetenkint 2-szer: szerdán este és szombaton este. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székesfejervár, kigyó-utca 9. szám. Hirdetések helyenként 50 kr. Bélyegilleték külön 30 kr.

Járom alatt.

A kormányra nézve elkezdődtek a szomorú napok. A liberalismusként általuk vezényelt rozzant bárkája megaláztatásból, megaláztatásba jut s ők maguk is a legszégyenletesebb eseményeket kénytelenek végig szenvedni.

A miniszterelnök büntető törvénybe ütköző ténye, a levéltitok megsértése nyomán vihar keletkezett rettenetes torhuráját még alig heverték ki a kormányelnök és miniszter-társai; még ott lebegnek ijesztő esélyek gyanánt a büntető törvény paragrafusai, melyek Bánffy esetleg a börtönbe juttatják; és a kormány már is kénytelen volt súlyos vereség után alázatosan meghajtott fővel elvonulni azon járom alatt, melyet a Majláth-ügyben követett perfid eljárásuk következtében a bécsi nunciatura állított fel számukra.

Vereség érte a kormányt, az általuk ásott verembe estek. Majláth Gusztáv grófnak kényszer helyzetet teremtettek, azt akarták, hogy az erdélyi koadjutorságot fogadja el az öröklés joga nélkül. Es dacára, hogy a grót csak cum jure successio-nis volt hajlandó elfogadni a koadjutorságot, kinevezették annélkül. Azt remélték, hogy Majláth grót a czimzetes püspökséget nem fogja visszautasítani. Ez a ravasz fogás azonban nem sikerült, Majláth grót a kinevezést nem fogadta el.

Ezen a réven keletkezett a magyar

kormány és bécsi nunciatura között az ellentét. A kormány akkor a királyhoz fordult segítségért, abban a hitben, hogy nyomoruságos helyzeteket különböző félreértésekkel és hazudozásokkal kimagyarázva, az ő közbelépését megnyerik. Csak hogy a király ugylátszik nagyon jól ismeri minisztereit és nem hajlandó a pápai udvarral ellentétbe jönni, azért mert minisztereinek ravasz fogása nem sikerült. Wlassicot a király elutasította azzal, hogy az ellentéteket a nunciussal intézze el. Pár nap múlva jelezték a liberális lapok, hogy Wlassics fényes eredményeket ért el látogatásával a nunciussal, a ki hajlandónak nyilatkozott a félreértésekből keletkezett ellentéteket békés uton elintézni.

Hogy minő föltételeket szabott a nunciussal a kormány, azt ma már tudjuk. A minisztertanács ugyanis elhatározta, hogy ajánlani fogja a Felsőháznak a Majláth Gusztáv grófnak cum jure successio-nis leendő kinevezését. A róka saját ravaszkodása révén jutott a csapdába. A mitől annyira félték, hogy a néppárti érzelmi Majláth gróf püspökké legyen, azt éppen azzal a fufanggal érték el, hogy Majláth gróft beakarták taszítani a koadjutorságba, hogy ott, folytonosan a püspöki székekkel csalogatva, lezsereljék. Csak hogy Majláth grófnak nem volt sürgős szüksége a püspöki székre. Nem futott utána, egyházi gondolkodását, hitbeli meggyőződését nem akarta a liberális kormány cenzurájának

alávetni. Ez lett a kormány veszte, mert a nunciussal belekényszerítette őket akaratauk ellenére a cum jure successio-nis való kinevezésbe.

Valóban kacagni való bohózat, furcsa komédia lenne a kormány felsülése, ha maga ez a bohózat, nem lebbentette volna föl a fátylat arról a boszorkány konyháról, a hol ma — sajnos — a katolikus egyház méltóságait a szabadkőművesek saját céljaik előmozdítására adományozzák. Milyen rettenetes világosan látjuk, hogy minő jövőt szándékoznak előkészíteni a részünkre kormányaink.

Jó pap, hitbuzgó, nagy készülségű tudós teológus, — mit érnek mindezek a kormány előtt. Ezek az érdemek a kinevezés alkalmával mindmennyi hátránnyá lesz. A liberális kormány, éppen azok az emberek nem kellenek, a kikre magának az egyháznak van szüksége; éppen a hitbuzgó embereket nem emeli a főpapi méltóságokba. És itt van, ebben van letéve egyik bizonyítéka, hogy minő átok rejlik a liberális törvényjavaslatokban; ime bizonyítéka, hogy az új törvények s a liberális kormányok működése a katolikus egyházra a legnagyobb veszedelmet jelenti.

Ki nem érti meg, hogy a kormány szabadkőműves törekvéseiben mennyire visszaél a kezébe letett hatalommal? A kik a vallási türelmességet hangoztatják; a kik liberálisoknak vallják magokat, ám beszéljenek most arról, hogy az új törvé-

Spanyol inquisitio.*

— A „Fejérmegyei Napló“ tárczája —

Irta: Csöngedy Gyula.

„Boldog új-évet kívánok és részrehajlatlan igazságszeretetet a vitában!“ E szavakkal üdvözölte egymást egy alkalommal két vitázó, kiket nem az elvakult vallási gyűlölet, hanem egyedül az igazság napfényre-hozatala vezéretett vitáikban. Én is e szavakat tűzöm jelen fölölvasásom homlokára, én is boldog új-évet kívánok a kath. kör t. tagjainak s egyszersmind részrehajlatlan igazságszeretetet a vitában, melyet egyes, a mi elleneink roszakaratv ráfogásainak megczáfolása alatt tanusítani kérék.

T. Uraim! Bizonyára nincs közöttünk senki, a ki ne hallott volna egyet-mást arról a híres spanyol inquisitioról. Ez a fűzfa-paripája a mi igen tisztelt ellenfeleinknek; ezen szeretnek ők nyargalódzni, de csak sötétben, azaz csak olyanok előtt, kikről feltételezik, hogy a történelemben kevésbé jártasak; — nappal pihenni hagyják e görhes vesszőparipát, azaz hozzá értők előtt leszállanak a jámbor jószágról, mert félnek a kinevettetéstől.

Mi is volt hát az a spanyol inquisitio? hogy is nézett hát ki ez a görhes vesszőparipája a katolicizmus elleneinek? Hogyan szü-

letett, mi okozta világra jöttét, — miben állott és mi tartja benne a párat a mai napig?

Ajándékozának meg kérem becses figyelemmel, én a tiszta igazságot történeti adatok alapján, minden ellenszenv és elfogultság nélkül fogom s óhajtom kimutatni.

Mielőtt a spanyol inquisitio meghatározását adnám, vessünk néhány pillantást az időre, a melyben az megszületett, mert csak ha a korról és azon korban levő spanyolországi viszonyokat megismertük, csak úgy tudjuk az inquisitiot megérteni. Egyáltalában helytelen és méltatlan eljárás az inquisitiot a mai kor nézete szerint megítélni. Ha igazságosan, elfogulatlanul akarunk itélni, úgy vissza kell szállanunk ab. a korba, a melyben az lejátszódott és az eseményeket azon kor szelleme szerint kell megítélnünk, a melyben azok történtek.

A spanyol inquisitio behozatala Ferdinánd és Izabella diesteljes uralkodására esik és a katolicizmus elleni által mindig mint egy sötét pont, az egyház örök bűne, a pap-ság szégyenfoltja gyanánt emlegettetik. T. i. a most említett uralkodók alatt 1478. évben Spanyolországban veszélyes tünetek mutatkoztak, a melyek a királyi hatalmat és az ősi kath. hitet, a nemzeti egységet komolyan fenyegették. E veszélyek elhárítása céljából a buzgó püspökök egy olyan intézet föllállítását kérték, a melynek feladata volt fölügyelni arra, hogy híveiket az országban nagyon is fölszaporodott mórok, zsidók és hitelgyűlöttek el ne tántorítsák. Igen népszerű intézet volt ez kezdetben, mivel az ősi hit és nemzetiség nevében és

érdekében működött a gyűlölt moranos és moriskos ellen. Ezen intézetnek bírái királyi tisztviselők s részben világi emberek voltak. Hogy Spanyolországnak oka volt gyanus szemmel tekinteni a nem keresztény alattvalókra, az tagadhatatlan. A zsidók ugyanis mindig nagy szerepet játszottak az országban, egyet-értettek Mohamed követőivel és részben titkos összeköttetések, részben nyílt erőszak útján akartak boldogulni. Hogy számukat növeljék, a keresztényeket különféle csábítgatások által az ő hitükre térítették, s hogy térítésük annál jobban sikerüljön, látszatra keresztényekké lettek maguk is, sőt többen közülük katolikus papokká is lettek s a mint tagadhatatlan tények bizonyítják, egész a püspöki méltóságig felvergődtek. De hogy az ő áttérésük csak lát-szat volt és ravasz számítás, az kitűnik gyakorlatos tetteikből. Gyermekeiket megkereszteltették, de a mint a gyermekeket keresztelés után hazavitették, első dolguk volt annak fejeiről a szentelt olajat levakarni és őket Mózes törvénye szerint körülmetélni. Ravaszáguk és tértigetési ármányuk határt nem ismert. Később nyilván is kikelték az állam ellen, sőt a maurok önálló fejedelmet választottak maguknak, s ezért lettek az inquisitio törvényeszéke elé idézve és az országból kiutasítva, vagy egyébként elbűntetve. Ez inquisitio tehát nem csupán egyházi intézmény volt, hanem részben világi is. Vallási színezettel működött. Az állam volt az intéző, a mely hogy a nemzetiség ellenőit annál sikeresebben rendre utasíthassa,

* Felolvasta a duna-adoyi kath. körben a szerző.

nyek éle nem a katolikus egyház ellen irányult?

Nincs Magyarországnak elnyomott vallása, csak egy; nincs megalázva csak a katolikus egyház. A reformált vallásuak önállóak és szabadok; a zsidók reczipiálva; elvan fogadva minden vallásfelekezet egyenjogúnak; s jogától önrendelkezési jogától nincs megfosztva csak a hatalmas katolikus egyház. Szabadon intézi egyháza ügyeit minden vallásfelekezet, azt tesz annak élére, a kit arra legméltóbbnak tart. Csak a katolikus egyháznak nincsen önrendelkezési joga, nincs olyan jogköre mint akár a nazarenusoknak vagy baptistáknak. Egyházunk legnagyobb ellenségei a szabadkőművesek intézik a mi sorsunkat.

És még vannak emberek, katolikus papok, a kik ilyen körülmények között megnyugvásról, megalkuvásról beszélnek? Hát várhatunk mi, szabad nekünk várni addig, amíg egyházi méltóságainkat Komlóssy és Poór-féle papokkal töltik be, a kiknek legfőbb törekvésünk mindég az lesz, hogy hiveik vallásos érzéseiből csináljanak lajtorját maguknak?

Ellentállás, szervezkedés és harc, hogy a revíziót keresztül vigyük és az autonómiát egyházunk részére minél előbb megszerezzük, — ez kell hogy legyen minden törekvésünk!

A Majláth-ügy megmutatta, hogy a király egyházunknak jogait tiszteletben tartatja, de kötelesek vagyunk beigazolni, hogy mi is hű fiai vagyunk egyházunknak s meg kell törnünk a szabadkőműves szellemű kormányok hatalmát. Ha mi váltva összeállunk, ha erőnket egy irányba tereljük, nincs kormány-erőszak, nincs liberális-ravaszság, a mely jogos követeléseinktől elűthetne.

A kormány elvonult a járom alatt. Első kísérlete, hogy a katolikus egyház érdekeit eljásza, dugába dőlt. Bécsből a

távíró annak is híret hozza, hogy a kormány hajója léket kapott és süllyedni készül.

Bármi legyen a közel jövőben, összetartásunkban lelkesültségünkben felkészülten várjuk az események fejlődését.

— A lelkeszi kongruának rendezésére vonatkozó törvényjavaslat immár teljesen elkészült a vallás-és közoktatásügyi minisztérium kebelében. Ki van már dolgozva, mint értesülünk, a törvényjavaslatához csatolandó megokolás is. Wlassics miniszter a törvényjavaslatot s megokolását esetleg már a jövő hónap folyamán, mindenestre pedig még ez évnek tavaszán leteszi a képviselőház asztalára. A protestáns felekezetek papjainak illetményei tekintetében külön törvényhozási intézkedést fog a kormány annak idején javaslatba hozni. — Valóban kíváncsiak vagyunk milyen ez az új törvényjavaslat?

— Új titkos tanácsosok. A hivatalos lap nemcsak három új titkos tanácsos kinevezését fogja közzétenni. Az új excellenciás urak, mint értesülünk ezek lesznek: Falk Miksa orsz. képviselő, Láng Lajos a képviselőház alelnöke és Graenzenstein Béla pénzügyi államtitkár.

A „Magyar Allam.”

Lapunk január 23-iki számában vezércikkünkben foglalkoztunk a „Magyar Allam”-nak a néppárt és annak organuma ellen intézett támadásaival. Nem volt szándékunk azzal a cikkel vitát provokálni ellenségeinknek mulatására, hanem csak tükörképét akartuk nyújtani a támadásoknak, hogy felvilágosítsuk olvasóinkat. Azt is reméltük, hogy a „Magyar Allam” meglátva igaz világlátásban saját működését, még idejekorán visszatér arról a veszedelmes ösvényről, melynek végén a legjobb esetben is a katolikusok szétválása s ezzel erejüknek nagyfokú gyöngülése van.

A „Magyar Allam” erre a cikkünkre egy rövid szerkesztői üzenetben válaszolt, a melyben nem védekezett a vád ellen, hanem csak a liberális lapokban megszokott gyanúsításokkal és rágalomokkal telel. Egyben kijelenti, hogy vidéki

lappal — már mint velünk, — vitába nem bocsátkozik.

Mindenestre jellemző a „Magyar Allamra” hogy lapjának lepedő-nagyságába burkolódzik, hogy ne kelljen válaszolnia. Ha azonban ő a közügyet szolgálja és ebben a kérdésben igaz uton járt, úgy védje magát, de ne igyekezzék bennünket elhallgattatni. Mi állunk olyan erkölcsi magaslaton mint ő s a külső nagyság Góliáth óta senkinek sem imponál.

Nem válaszoltunk annak idején szerkesztői üzenetére, mert azt is gondoltuk, hogy e kitérésben benne van a megbánás, amely a javulás felé az első lépés. Nagyon meglepett bennünket éppen ezért, midőn a január 24-iki számában leereszkedett mégis annyira, hogy a mi cikkünkre válaszoljon. Egy szerencsétlen, megtévedt ember, D a l l m a n n József, bakony-sárkányi plebános ugyanis védelmező cikkeket irt lapjának, amelyet kiadni éppen nem vonakodott, a pár nappal előbb még annyira büszke „Magyar Allam.” Dallmann cikike elé bevezető sorokat irt a „Magyar Allam”, a melyben azzal dicsekszik, hogy többen irtak a papság körül hozzájuk ez ügyben levelet. Ha ez igaz, úgy igazán sajnáljuk, hogy Dallmann ezt a gyöngye védelmét tartotta legalkalmasabbnak a közlésre. Gyöngye a védelem és éppen nem alkalmas ennek a liberalizmus felé hajlódzó papnak egyénisége, hogy erőt és sulyt kölcsönözzön a védelemnek. Mert halottuk Dallmann ur több nyilatkozatát s tudjuk, hogy politikai működésében kit tart ideáljának és bármint lármázzon a revízió mellett a „Magyar Allam”-ban, jól tudjuk, hogy ez ámitás és hazug-játék tőle, miután ő lelke mélyén liberális. És ilyen emberrel védelmezteti a „Magyar Allam” a revíziót?

De igen jó volt ez így mégis, legalább alkalmunk van reámutatni azokra, a kik a „Magyar Allam”-mal egy követ fujnak s lerántani a leplet a támadások igaz természetéről.

Nem a vitaközlési vágy adja kezünkbe a tollat, hanem a katolicizmus érdeke, a melynek mi mindig lelkiismeretes védelmezői voltunk. Igen a katolicizmus érdekeiben és nem a néppárt védelmére emeljük és emeltük fel első ízben is szavunkat! Mert a „Fejérmegyei Napló” katolikus lap, mely kizárólagosan a katolikusok érdekeinek védelmére alakult s a mely mint ilyen nem hivatalos lapja a néppártnak, mint a hogy éppen azon programmal fogva nem lehet, a melynek helyeslése a Szent Atya által a legnagyobb talizmánunk a köznap emberek támadásaival szemben; s legna-

addig-addig könyörgött IV. Sixtus pápánál, míg az félrevezette 1478-ban az inquisitio törvényszéknek az egyház engedelmét megadta. Ettől a pillanattól fogva az inquisitio bírái elvetve minden függést a római székétől, teljesen a maguk belátása szerint kezdtek működni. A pápa — kivel az inquisitio törvényszék az ő szabályait meghamisítva közölte — mikor a kegyetlenkedések tudomására jöttek, szelidebb bánásmódot ajánlott, s e célból a sevillai érseket az odavaló inquisitio törvényszék elnökévé ki is nevezte. De ez a kinevezés már nem segített a bajon; az érseket a bírák semmibe sem vették, neki nem engedelmességek, hanem követve vak szevedélyüket, kegyetlenül büntették a bevádoltakat. Erre a pápa 1483. évben kiadott egy bullát, a melyben elrendeli, hogy mindazok, a kik az inquisitio törvényszéke elé idézettek, ügyüket terjesszék Róma elé, a hol azután vagy egészen fölmentettek, vagy a legenyhébb büntetésben részesítették. Ilyen feloldozó bulla adatott ki 1486-ban is 5 hónap alatt 200 egyén számára. Csak hogy a kormány mindent elkövetett és minden módon meggátolni iparkodott a Rómába való folyamohást, sőt a mint maga a híres protestans Lorente történész beisméri, a kormány nem egyszer kereken megtagadta a sz.-szék iránti köteles engedelmességet. Így történt azután, hogy száz és ezren lakoltak — talán ártatlanul is — de ezen ártatlanok kiömlött vére nem az Egyházat, hanem az államot szennyezte be. A pápa mindent elkövetett, hogy az inquisitio megszüntesse, de hiába volt minden törekvése; végre, hogy az Egyháztól a vak vérengzés gyanuját is elhárítsa X. Leo pápa

1519-ben egyházi átokkal sújtotta a toledói bírákat, kik a szék iránti köteles engedelmességet fölmondva kegyetlenül lemesároltatták az eléjük hurczolt vádlottakat. Mikor az inquisitio bírái látták, hogy a sz. szék határozottan ellenük van, csak azért is folytatták kegyetlenkedéseiket; sőt most már nem csak a világiakat hurczolták kintpará, hanem mindazon egyházi személyeket is, kik az inquisitio borzalmait megutálva, szavukat ellene fölemelni merészelték. Így jutott a többek között börtönbe Carranza toledói érsek is, kit sem a pápa, sem a trienti zsinat nem volt képes fogságából kiszabadítani. Már pedig t. Uraim „Egyik varju a másik varju szemét nem vájja ki” — tartja a közmondás. Mert csakugyan, ha a spanyol inquisitio a papság műve lett volna, ugyan miért kellett volna olyan sok papnak gyászosan kimulnia? Helyesen mondja azért Rauscher akkori seckani püspök egyik körlevélben: „A spanyol inquisitioról adjon számot az állam, melynek az egészen alá volt vetve s a mely a főpapokra néve nem kevésbé volt félelmes, mint a zsidók és maurokra. De az is igaz, hogy az ilyen intézetet egyházi intézménynek egyedül csak vak ember, vagy dühös fanatikus nevezheti.” Elfogulatlan emberek így vélekednek a spanyol inquisitioról. Ma napság már a vastag tudatlanság, vagy pedig a kath. papság elleni ellenszenv beszél másképen. A ki a tiszta igazságot óhajtja, az nem indul holmi férczernyékre, ostoba regények után, az nem olvassa a „Pápák bünei”, „Spanyol inquisitio” protestáns szerzőktől eredő ostobaságokat és nem ezekből meríti tudományát. A művelt névre számot tartónak ma már Hefele Ximenesét kell

olvasnia és gr. de Maistre leveleit, melyeket egy orosz nemeshez intézett a spanyol inquisitioról. Vagy nem bánom tessék protestáns írók vallomásait olvasni. Ott van pld. Ranke prot. történész nyíltan bevallja, hogy Lorente a spanyol josephinisták érdekében irta meg művét a spanyol inquisitioról; ő is nyíltan beisméri protestáns létére, hogy a spanyol inquisitio állami intézmény volt.

Ugyan így nyilatkoznak más elfogulatlan történészek, pld. Leo Henrik, Guizott, Spittler és még számosan.

Hefele bátran kimondja: „A spanyol inquisitio mellett nem emelünk szót. Elfordulunk amaz állami vallás elnyomatástól, legyen az papi köntösben, vagy a XIX. század állam-egyenruhájában. De az inquisitio nem volt azon gyalázatos szörny, mivé a pártszellem és tudatlanság bélyegzik.”

Igenis t. Uraim, a józan ember a szélsőségektől óvakodva, részrehajlatlanul figyeli a történeti jelenetek fény és árnyoldalait; a mi rossz, azt rossznak nevezi, ha tulajdon édes testvére tette volna is; a jót pedig az ellenfélben is elismeri, de azért a sántát sem engedti feketébbre festeni, mint érdemli.

Ki győzné előszámlálni az inquisitio felől elterjedt mesék ezreit? Mekkora hazugság pl. az 1502-ki Torquemadára kent ráfogás, mintha ő adta volna ki a legszigorubb rendelvényt. Szegény Torquemada, hiszen Te már 1502-ben legfőljebb csak másvilágon szerepelhettél! Lorente, az a híres történétör sem állítja azt hazudni, hogy Torquemada 8800 személyt égetett el egy év alatt, holott egykori írók tanúsága szerint, a mint Marianna — kire

gyobb erők és büszkeségünk a katolicizmus érdekében folytatott harcunkban. A mi lapunk tehát nincs joguk a néppárt vidéki orgánáinak tekinteni, valamint hogy nekünk sincs jogunk magunkat annak vallani A „Fejérmegyei Napló“ katolikus lap és ha a mai politikai pártok közül rokonszenvével és bizalmával kizárólagosan a néppártot tünteti ki, ennek oka abban található fel, hogy a magyar katolikusok érdekeit a néppárt programjának megvalósulásában látja egyedül biztosítottak. A mi lapunk nincs a néppárttal anyagi összeköttetésben. Függetlenek és szabadok vagyunk! És mi éppen olyan elfogulatlan kritikát gyakorolhatunk és gyakorlunk a néppárttól, mint a milyent gyakorolhatna a „Magyar Állam“ — ha ugyan a „Magyar Állam“ önzésben egyáltalában elfogulatlan tudna lenni.

Félre tehát azokkal a piszkos fegyverekkel, melyek nem méltók egy katolikus laphoz; hagyjanak fel a rágalmaszással és gyanúsítással, a melylyel véleményünket akarják erejétől megfosztani. Nagyon elveszett ügyet védelmez az, aki csak a rágalom fegyverével tud már harcolni. Ha ügyük igaz voltában biznak, miért a rágalmasz? Hiszen az igazmondás mindig a legkésebben szóló? Miért nem vértetik ezzel magukat?

Dallmann bakony-sárkányi plébános cikével nehéz foglalkozni. Nehéz első sorban azért, mert úgy látszik Dallmann tud ugyan olvasni, és maga módja szerint írni is; de az olvasottakat megérteni nem tudja. Ezt kell következtetnünk cikkéből, a melyben világosan elárulja, hogy az általunk írottakat nem értette meg. Egész cikkünknek ugyanis az volt az alapja, a mi a végszavakban kifejezést nyert, hogy a „Magyar Állam“ mindig féltékenyebben ápolta saját érdekeit, mint az egyház érdekét. Jó lesz még egyszer elolvasni azt a cikket!

Hogy itt-ott parlagias és goromba, ezen nem ütközünk meg, mert lehet hogy ez neki egyéni tulajdonsága. Ezért mi kizárólag az ő „elveivel“ foglalkozunk.

Cikkének érdelemlességében azt mondja Dallmann, hogy „a született egyház politikai mumusa, a politikai elvek mellőzésével“ verjük le. Ez bizony nagyon magas politikai bölcseslet: politikai elvek nélkül politizálni! Mi bizony ehhez nem értünk, azt hisszük más okos ember sem.

Azután annak illusztrálására, hogy mit

akar a néppárt és mit akar a „Magyar Állam“ egy hasonlatot használ ebben a szellemes tenorban: „A Magyar Állam minden pártból elfogad segédtségeket a fő cél elérésében: ég a házam, segítsen a ki segíteni tud és akar! A néppárt a fő cél elérésében csakis a 67-iki alapon állhat fogadja el, ismeri el fegyvertársaknak, a többi, mint segédtségeket elutasítja, sőt megtámadja: ég a házam, csak a 67-esnek szabad oltani, ha 48-as jön oltani, azt nemcsak, hogy elutasítom, de még az ő házázt is meggyújtom!“

Ha igaz, hogy minden hasonlat sántít, úgy Dallmannnak ez a hasonlata annyira sántít, hogy joggal nyomoréknak lehet nevezni.

Elfogadjuk a hasonlatot, hogy az egyházpolitikai törvények tüzet vetettek a katolikus Egyházra. Ég a házuk! A tüzhöz, mint gyakorlott és fegyvelmezett tüzoltó csapat vonul ki a néppárt. És a legnagyobb önfeláldozással és szakértelemmel oltja a tüzet. A „Magyar Állam“ és társai, a kik nem kaptak magasabb rangot az önkéntes tüzoltó-íestületben s azért nem léptek annak kötelekébe, irigységükben és féltékenységükben megrohánják a tüzet oltó néppártot s azt orditozva, hogy azok nem jól oltják a tüzet, akadályozzák őket az oltásban és az alatt leég ház.

Ez az igazi hasonlata; ez a való képe a helyzetnek! Önök nem értenek egyet a néppárttal? Hathatósabb eszközöket ismernek a tűz lokalizálására, jártasabbnak képzelik magukat? Jól van! Hát menjenek oltás a tüzet, hiszen a néppárt nem tiltotta meg senkinek, hogy ezt ne tegye! Nem csak nem akadályozta, de sőt támogatta mindenkinek az egyházpolitikára vonatkozó törekvéseit. És ha „Magyar Állam“ és a többiek a néppárt eszközeit nem tartották helyesnek, — mért nem tömörültek, szervezkedtek a maguk módja és felfogása szerint? Miért nem indultak jobbnak vélt fegyvereikkel a liberalizmus ellen? Ki tiltotta vagy ki akadályozta önöket ebbeli törekvésükben? Senki! Hát akkor miért nem tették? Megmondjuk mi! Azért, mert a „Magyar Állam“nak és többi néppárt-ellenes katolikusoknak, nincs elveik — Dallman be is ismeri — és ha a néppárt a közjogi alapon nyílt kérdéssé való hagyásával alakult volna meg, önkö akkor is támadták volna a néppártot, bizonyosan azért, hogy nem alakult 67-es alapon. Ime a báránybőrbe bujt farkas!

A „Magyar Állam“-ot az bántja, hogy nem az ő vezénylete alatt indult harcba a néppárt; önt Dallmann ur és társait Komlóssyt,

Poórt, Polgár Déneest és a többi önhöz hasonló papokat pedig az, hogy a néppárt illetve a revizionistápnál tényleg megalakult s ez által felvetette a papág előtt azt a kérdést: „Egyházadnak a vagy saját érdekeidnek vagy-e hibebe szolgálja?“ Ugyebár ezt a kérdést kiméletlenség volt felvetni? Ezért a nagy izgalom az önző papok sorai között; ezért a nagy láрма és jajveszkelés. Roppant nehéz és kellemetlen lett a választás, mert az autonomia még nincs meg és így a revizionista párt ellenségeitől függ az előhaladás. Másrészt pedig szeretőnek jó papoknak is látszani. Ezért van egnémelyik papban az a féktelen gyűlölet a néppárt ellen, mert olyan megalkuvást szerettek volna, hogy a keeske is jóllakjk, meg a káposzta is megmaradjon. Ez fáj önnek Dallmann ur s ez fáj a többi liberálisok papoknak is, a kik jól tudják, hogy nem kell liberálisoknak vallaniok magukat, csak harcolniok kell a néppárt ellen, hogy annak erejét gyöngítsék, hogy munkájában feltartóztassák és ez már nagy érdem számba megy a liberális kormány előtt.

Milyen szánandó emberek ön Dallmann plébános ur és társai; s milyen szánandó a „Magyar Állam“, a kik valamennyien arra a szomorú szerepre vállalkoztak, hogy megbontják a magyar katolikusok sorait. Felismerjük mi ennek a kormánynak kezét ebben az önkö munkájában. Láttuk ezt a kezét működni már egyszer, midőn a közjogi ellenzéket szétbontotta.

Önök ugyanazt a szerepkört vállalták magukra, a melyet olyan pompásan betöltött és betölt a Kossuth-párt a közjogi ellenzékek. Önök vannak kiszemelve egy kormánypárti revizionista párt megalakítására, a mely pártnak egyedül célja az lenne, hogy elámitva célja és szándéka felől a katolikusokat, lehetlenné tegye a hitű polgároknak a revizionra vonatkozó terveit. Nem utálják meg önkö magukat ebben a Judás szerepben? nem rettentik önöket vissza az a megvetés sem, a melyet minden tisztességes emberben feltalálhatnak a Kossuth-párt ellenében?

De jegyezzék jól meg önkö valamennyien, hogy bennünket sokkal szentebb kötelekek fűznek egymáshoz, semhogy az ilyen törekvésekkel célt érnenek.

De térjünk vissza Dallmann plébános ur, az ön cikkére. Azt mondja ön hasonlatában, hogy a néppárt, ha 48-as jön segítségére az oltásban nemcsak elutasítja, hanem még meg-

épen Lorente hivatkozik — azt vallja, hogy ily nagyszámban 18 év alatt sem égettek meg embereket.

Ugyancsak Lorente állítja, hogy az inquisitív borzalmai elől 800 ezer család vándorolt ki Spanyolországból, és épen az általa bizonyoságnal idézett másik történész, Marianna azt vallja, hogy csak 30 ezer család vándorolt ki. Ugy-e milyen szépen tud a híres történész hazudni? és milyen szemtelenül még azokra is mer hivatkozni, a kik épen ellene vallanak! Az egész országban 4 büntető törvényszék volt felállítva, nevezetesen: Sevilla, Cordova, Jaen és Toledoiban, és ime Lorente 11-et említ.

De legyen elég a hazugságokból; a ki az elmondottak után is egyházi intézménynek tekint a spanyol inquisitót, arra kár volna még több szót vesztegetni.

En nem fogok soha dicsérei közé tartozni a vérpadnak, de az igazságot szeretem egyenlő adagban kimérni jobbra is, balra is.

Mi katolikusok igen könnyen és bátran beszélhetünk a mi protestáns atyáinkkal a spanyol inquisitív borzalmairól, mivel annak alapelvét: „A kié az ország, azé a vallás“ nálunknál senki sem védelmezte keményebben. Az övéké az a szép elv, a XVI. és XVII. században született, Luthert vallja szülőjének, ki hogy az általa de formált új vallás annál inkább terjedhessen, megszüntetett minden egyházi tekintélyt, minden országban az uralkodót tette meg az egyház fejévé, mert a kié az ország, azé legyen a vallás is.

Nekik tehát semmi szavuk sem lehet a spanyol inquisitív káros voltáért, ők is úgy jártak el, ugyanabban is. Bármennyire han-

goztatják is a türelmet és lelkiismereti szabadságot, nekünk a kik szintén tanultunk valamit — eszünkbe jutnak ám Gibbon szavai, ki az egyetlen Servede kivégeztetésén, kit t. i. az új vallás elvakult követői a legkegyetlenebbül ölték meg — jobban megbotránkozott, mint a spanyol inquisitív összes gyilkolásai fölött. Mivel a spanyol inquisitív nem vallási fanatismusból, de politikából működött, hanem a mi igen tiszt. prot. testvéreint vallási fanatismustól gyötörtetve végezték ki Servedét.

Ott van még: Gentilis, Bolsee, Carlstadt, Grüet, Castello, Ameaux tarácsnok stb. száműzés, fogság vagy halálbüntetéssel terjesztik az új vallást. Vagy a német evang. udvari teológiának nem volt talán hirtífűrésző bizottmánya, más szóval nem volt a protestánsoknak szintén német inquisitívjuk? Hát az angol reformátív titkos törvényszékeiről hallgassunk? Whitgift prot. püspök által fölállított csilagkamra talán valami kellemes üdülőhely volt? Igen, üdülőhely, hol az üdülők csak a másvilágon ébredtek föl. Méltán csodálkozik azért Cobbet híres történettudós, hogy a protestáns inquisitív nem emlegetik oly gyakran, mint a spanyol inquisitívot, pedig Hefele történész szerint: „A spanyol inquisitív iszonyai elhalványulnak az (angol) Erzsébet tetteivel szemben. Ó maga, meggyőződés nélkül üldözte a puritánokat és katolikusokat. Ha a spanyol inquisitív Izabella alatt ezreket sujtott, Erzsébet reformátívja sujtott tizezreket.“

Bátran összehasonlíthatjuk a spanyol inquisitív borzalmait tetteivel a protestantizmus születte borzalmakkal és fölhasznál eszközeikkel — mi katolikusok nem fogunk pirulni! Ol-

vassuk csak Genf, Zürich, Bazel, Strassburg, Münster és más helyekre behozott reformatív részletes történetét, lesz ott annyi mocsok, annyi gyalázat, a melyhez képest a spanyol inquisitív összes borzalmi csak finom simogató! De még ott van Irland; minden katolikus csak Irlandot említe, ha a spanyol inquisitív borzalmival hozakodnak elő a mi tisztelt elleneink. Ebben a kis országban 72 ezer embert ölettek meg Anglia híres reformátora, mert katolikusok akartak maradni. Dr. Tra-verst tüzhálálra ítélték, mert hitt a pápa csallhatatlanságában, mikor az t. i. hit és erkölcse dolgában nyilatkozik. 20.000 embert Nyugat-Indiába rabszolgának eladtak, mert nem akartak protestánsok lenni, 5 millió hold földük elkoboztatott és a protestánsok között kiosztott. Matthew híres ezredes a kath. parasztoakra hájtóvadászatot tartott; kath. ember öt font sterlingnél drágább lovon nem járhatott, mert különben minden buzgó protestáns elvehette tőle. De nem mondok többet, ez is untig elég önöknek t. Uraim, hogy belássák, mily méltatlanul gyanúsítják a spanyol inquisitív borzalmait tetteivel a kath. Egyházat, holott a mint kimutattam, a spanyol inquisitív csaknem tisztán állami intézet volt és így az ő hibái csak a spanyol államnak, de nem a kath. Egyháznak tudhatók be.

Eleget mondtam a protestáns türelméről is; történeti tények bizonyítják, hogy a protestánsok vallásuk terjesztésében sokkal kegyetlenebbek voltak, mint a katolikusok, ugyanarra, hogy a mit Irlandban elkövettek, ahhoz képest a spanyol inquisitív összes borzalmi elenyészőleg semmi.

gyűjtja annak a házat is. Ha nem így lenne csodákat műveltek volna. — És ezt ön írja Dallmann plébános ur, itt, Székesfejérvár közvetlen közelében, Bakony-Sárkányban? Hát ön hónapok óta nem érintkezik püspöki és megyei székvárosának lakóival; ön nem hallott, nem tud semmit a székesfejérvári választásról, a hol a liberálisokat Kalocsay Alán 48-as revizionista programmal megverte? Hát ön nem ismeri ennek a választásnak történetét; nem tudja, hogy a néppárti polgárok támogatásával győzhetett csak a revizio? Nem hallott ön arról, hogy a kik olyan néppártiak, kik büszkén vallják annak magukat, a 67-es alapnak legrendíthetlenebb hívei, leszavazták a 48-as revizionistára, feladva a 67-et a revizioért? Nem tud ön arról, hogy ha ezek a néppártiak leszavaznak a 67-es liberális párt, vagy csak passzivitásban maradnak, hogy akkor a 48-as revizionisták elbuknak? Ön nem tud arról a feledhetetlen eseményekről, midőn tisztes ösz férfiak, a kik kiegyezés óta mindég a 67-es pártba adták szavazatukat, ez idei választás-kor azzal a kijelentéssel, hogy első a vallás, első az Isten, leszavazták a 48-as revizionistára? De hát átaludt ön ott Bakony-Sárkányban hónapokot, avagy hirtelen elfeledette tökéletesen a választások történetét, hogy ön nem tudja azt, hogy milyen uton jutott be a parlamentbe a néppárt 18 képviselője s miként bukott el a többi 60 jelölt? Ismeretlenek ön előtt a liberális párt erőszakosságai; elfeledte, hogy közel 60 ember vesztette életét, katona, fegyver s csendőrszurony alatt. Nem halotta ön azt a panaszos jalkiáltást, mely az erőszak nyomán szakadt föl a hívők ajakáról, s végig sirt az egész országon? — Oh! milyen szerencsétlen szerencsés ön, hogy nem tud ezekről a dolgokról és naiv hitében a néppárt elveinek tudja be a látszólag kevés eredményt; és nem bir tudomással arról, hogy az a néppárt vérkeresztségen keresztül jutott be a parlamentbe?

Avagy tud mindezekről s csak most feledkezik el, a mikor vádol, támad, nem hogy az ügynek, az egyháznak használjon, hanem csak azért, hogy a néppártnak árson. Azért feledkezik meg ezekről az eseményekről, hogy igaztalanabb lehessen. Ez az önköz harczmodora! Ferdíteni, félremagyarázni a valót s így hamis világításban mutatni be a néppártot: ez a kényerök! A vagy nem ferditése a valónak, nem valótlanság az, hogy a néppárt megszavazta a költségvetést az ellenlábás kormány legyeze-

De mégis egynéhány nevezetesebb dolgokat elmondtam, hogy Önöknek fegyvert adjak a kezükbe azon méltatlan megtámadások ellen, melyekben minket protestans testvéreink annyiszor részesítének.

T. Uraim! Ne értsenek félre, én ezen fölolvassom a legkevesebb sem célozom a felekezeti béke megzavarását — Isten ments — én csak inkább tudományos, mint politikai szempontból választottam e tárgyat és ha előadásomban néha talán jobban megnyomtam a tollat, legyenek meggyőződve, ezt sem tettem felekezeti gyűlölségből, hanem inkább tudósintézetből.

Mert ha valaki óhajtja a vallási békét, én mindenesetre óhajtom, de az igazságot föláldozni T. Uraim — nem bekeszeret, hanem megvetésre méltó gyávaság!

Okos protestáns nem haragudhatik a tagadhatatlan tények előadása miatt. De arról is legyenek T. Uraim meggyőződve, hogy ha választanom kellene, inkább elszenvédnem, hogy ok nélkül gyűlöljön a kinek tetszik, mintsem hogy az igazságot gyáván elhallgatva, vallásom ügyének elárulásáért méltán megvessenek.

Mai fölolvassomból a következő tanuság meríthető: „Kár a történetet ellenséges indultól vezetettve a felekezeti béke megrontása és a gyűlölködés gerjesztése végett félremagyarázni, de különösen káros és egyszerűen kárhözatos a történelmet elferdített előadás ott, a hol nincs az illető körök módjában tanulmányozás és melyre ható kutatások által megnyugvást és az igazság teljes felfedezését maguknak megszerezni.“

tésére? Hát hitte ön ezt, a mikor leirta s nem pirult el arca a szegénytől, midőn a néppártot a kormány legyezeztével vádolta? Hát őszinte, igaz fegyverekkel harcolt ön? Nem, nem az igazságot keresi ön, mert akkor nem ezen az uton járna! Hanem csak gyűlöletének, haragjának enged szabad kifolyást.

Szeretnénk valóban, ha felvilágosítana hol, mikor és hogyan szavazta meg a néppárt ennek a kormánynak a költségvetést? Ha vádol, bizonyítson is! Avagy ön is félrevezette magát a „Magyar Állam“ nagyhangú cikkei által, amely azt hangoztatta, hogy a néppárt, midőn a költségvetést általánosságban elfogadta, akkor egyuttal bizalmat is szavazott a kormánynak? Tudja ön, hogy tulajdonképen mi is az az állam-költségvetés? Nem tudja! Ha tudná, akkor még jobban elítelnék cikkekért. Így csak azért rójuk meg, hogy egy pártnak, egy olyan széles politikai körrel vezetett pártunk, mint a néppárt, tetteit bírálja hiányos politikai ismeretével. Tudjuk, hogy ön egyik legügyesebb alkalmazója a Kneipp-kurának. Ehhez bizonyosan ért is, de ne feledje el, hogy más dolog odahaza a bakony-sárkányi plébánián politizálni és más egy fővárosi lapba politikai cikket írni. Az ön cikke olyan számandó kísérletezés, mint ha egy mázoló-legény Munkácsy képén akarna javítani. Senki nem itéli el azért, ha baráti körben politikál kellő politikai tanulmányok nélkül: de elítéli mindenki, ha itélkezni bátorodik a néppárt tetteiről egy országos lapban teljes politikai járatlansággal. Erre mi is Apelessel azt mondhatjuk önnek rendre-utatis-kép: „Dallmann, ne tovább a Wasser-kurnál!“

Ön a „Magyar Állam“ cikkeinek szugeszcioja alatt állott, midőn azt írta, hogy a néppárt a költségvetés elfogadásával bizalmat szavazott a kormánynak. Nem bocsátkozunk bele most, hogy önt az állam-költségvetés természetéről kitanítsuk, de ha még szándékozik e kérdésben cikkezni, ajánljuk önnek Gneist „Budget und Gesetz“ című munkáját, a melyből tájékozást szerezhet De tévedését rövid uton is ki tudja mutatni.

Hallott ugyebár az appropriációról? Bizonyosan hallott. A ki politikai cikketek ír, kell, hogy tudjon annyit, hogy a költségvetés letárgyalása után az appropriációs vita következik. Tudja akkor azt is, hogy az appropriáció alapeszméje az, hogy a költségvetés megállapítása nem lehet bizalmi kérdés, mert állami életérdek, de a költségvetés végrehajtása a kormánytól bizalom hiányában megtagadható. Már most azt kérdezzük főtisztelendő úrtól, ha nálunk szokásos az appropriációs vita, és ha az appropriációnak a fentebbi értelme van: lehet-e ebben az esetben a költségvetés megszavazását bizalomnak tekinteni? Ezt reméljük ön sem állítja, mert ha a költségvetés megszavazása, már kifejezné a kormány iránti bizalmat is, abban az esetben nem lenne appropriáció, de mert appropriáció van, nem lehet bizalom kérdésnek tekinteni a költségvetés megszavazását. Ez azt hisszük elég világos és bizonyosan ön is megértette.

Ennyit az ön cikkének részleteire. Általánosságban pedig, ami a „Magyar Állam“ politikájának prolongására vonatkozik emlékeztetjük önt a 92-iki teli választásokra, a midőn az elkeresztelési rendelet már megvolt, s midőn a „Magyar Állam“ kiadta volt a jelszót a a reverzálisok vételére. Akkor is az volt az ő szerencsétlen eszméje, hogy ne alakuljanak párttá a katolikusok — pedig bár akkor tették volna már — hanem vegyének reverzalist a képviselőktől. És mi lett az eredmény? Az egyházpolitika megszavazása. És egy óriási bonyodalom, mert a reverzalist adó képviselőknek is legnagyobb része a liberális javaslatokra szavazott. És e kudarc dacára a „Magyar Állam“ még most sem látja be felfogásának helytelenségét.

Cikkének utolsó bekezdésében, olyanok tünteti fel véleményét, mint a mely a papság sokaságának véleménye. Nagyon szeretnénk, ha ebből a sokból megnevezne többeket Mert lássa mi meg biztosan tudjuk, hogy önök, az ilyen véleményen levők csak igen elenyésző kis számban vannak. Mi egész határozottan kife-

lentjük önnek, hogy nagyon sokan vannak — ha kivánja mi szolgálunk nevekkel is, — a kik a „Magyar Állam“-ot támadó cikkei miatt visszaküldötték s megjegyezzük, hogy ezek a leghibuzgóbb papok sorából kerültek ki. Visszaküldötték olyanok, a kik évtizedeken át járaták; visszaküldötték azért, hogy jelezzék ezzel megbotránkozásukat a „Magyar Állam“ szétbontó törekvéseire nézve. És ajánljuk figyelmébe az „Esztergom“ című katolikus lap legutolsó számát, a mely még a mi cikkünkönl is sokkal kíméletlenebb szavakkal itéli el a „Magyar Állam“ törekvéseit.

Azt is felemlíti ön a cikkekben, a mit már az ön elődei is felpanaszoltak, hogy a néppárt anathemával sújt mindenkit, a ki nincs vele egy véleményen. Talán Polgár Dénest, Poór és Komlóssy kanonokokot, önt vagy talán a Magyar Államot a néppárt támadta meg, nem önök voltak, a kik a néppártot a legnagyobb dühvel és a rágalmazók egész halmazával támadták? Hát talán a néppárt eltérje az önk rugásait. anélkül, hogy korbáccsal végig ne vágna önkön?

Ön is éppen azokkal a rágalmakkal áll elő, a mivel a liberális lapok. Azt írja, hogy a néppártnak aulikus színezetet adtak? Ki adott aulikus színezetet a néppártnak? A néppárt egyetlen tényével sem. Hát akkor ki? Önök a gyanúsításokkal. Talán azért aulikus a néppárt, mert élén olyan előkelő emberek vannak? Micsoda képtelen következtetés ez? Hát talán csak a szegény koldusnak vannak jogai magát hazafinak tartani? Amint előkelő mágnás, a mint gazdag ember, akkor már nem hazafi. — Istenem, milyen messze van Bakony-Sárkány a világtól!

Még csak ennyit!

A Szent Atya kegyes szavai, melyekkel lapunk törekvéseit örömmel helyesli sokkal magasabb erkölcsi színvonalra emel bennünket, semhogy az ön kritikája leránthatna onnan. Ön kicsi ahhoz, hogy felérjen hozzánk. Azt, hogy mi mire vagyunk méltók, nem a bakony-sárkányi plébános hivatott eldönteni.

Hosszasabban foglalkoztunk az ön cikével mint a mennyit az megérdemelt volna. Hogy azonban ilyen terjedelmes felvilágosítással szolgáltunk tettük azt azért, mivel sajnos önk mindjobban kiakarják élesíteni az ellentéteket s nekünk kötelességünk a katolikusok érdekében egyetlen hamis vádjukat sem hagyni száfoiatlan, nehogy sikerüljön önöknek sokakat megtéveszteni s ez által az egész katolikus mozgalmat terjedésében megbénítani, két pártba szakaszva a ma még teljes szolidaritásban levő alsó papságot. Mert önöket, kiknek nincsenek elveik, nem sajnáljuk, de sajnálnánk azokat, a kiknek elveik vannak.

Kivánjuk, hogy e cikk szolgáljon az önk jobb utatérésének annyit a mennyit mi ezzel használni óhajtottunk.

Takarékpénztáraink.

Lapunk legutóbbi számának közgazdasági rovatában foglalkoztunk a pénzintézetekkel és azok mérlegeivel általánosságban. Ezuttal néhány szavunk a helybeli pénzintézetek állapotára vonatkozólag.

A múlt vasárnap a Budapesten megjelenő „Magyarország“ című lap a győr-dombóvári vasut engedélyesének fizetésképtelenségéről cikkezve felemlítette, hogy az egyik székesfejérvári pénzintézet is u s z i k, miután a már említett engedélyeseknek váltóra nagyobb összeget adott kölcsön. Ezt regisztráltuk lapunk múlt számában és akkor felemlítettük azt is, hogy a „Székesfejérvári takarékpénztár“ ez idén 10 frttal kevesebb osztalékot ad, s hogy e csökkenést a közönség nagy része kapcsolatba hozta a „Magyarország“ cikkével.

Ez idő óta az egyik helybeli lap kijelentette, hogy a lapunkban közölt hír téves, a mennyiben a „Székesfejérvári takarékpénztár“ a győr-dombóvári vasut engedélyeseivel semmi-

főle összeköttetésben nem áll. Miután hozzánk is érkezett értesítés arról, hogy nevezett engedélyeseknek a Székesfejevári takarékpénztárnál nincs váltójuk s hogy a kevesebb osztalék nem ennek követhetnéne szívesen adunk helyt ez illetékes információnak, a melynek ellenkezőjét mi sem állítottuk.

Hogy a „Székesfejevári takarékpénztár”-ral szemben e kevesebb osztalék egyúttal a közönség bizalmatlanságát idézte elő, az nem egyedül a „Magyarország” cikkének tudható be, hanem leginkább azon körülménynek, hogy a kevesebb osztaléknak a közönség tudomására hozása előtt pár nappal, a Székesfejevári takarékpénztár két igazgatótanácsosának nevével ellátott részvények kerültek a városban eladásra, még pedig tekintélyes számban, mintegy 15-20 darab.

Ez a tényállás! Ehhez magunk részéről azt a megjegyzést fűzzük, hogy az igazgatótanácsosoknak ez az eljárása, különösen miután nyilvánosságra került a kevesebb osztalék, jogosan a legnagyobb visszatetszést keltette. Elvégre is, nem azért tüntetnek ki a részvényesek valakiket bizalmukkal, hogy azok előzetesen értesülve a mérleg állapotról azt nyereszkeedésre használják fel és a szerint, a mint több vagy kevesebb osztalékra van kilátás adjanak el vagy vagyenek részvényt az avatlatlanoktól.

Most csak ennyit erről az ügyről, melyre még részletesebben visszatérünk megnevezve a két igazgatótanácsost is.

A mi pedig a „Magyarország”-ban az egyik székesfejevári pénzügyi kétségbeesett állapotára vonatkozik, mint budapesti tudósítónktól értesülünk, igenis megfelelő a valószínűségnek. — Az egyik helybéli pénzügyi kétségbeesett 30-40 ezer forint erejéig érdekelve van a Fesztetich-féle váltók kál. Hogy melyik ez a pénzügyi kétségbeesett, ezt tudósítónk még nem közölhette velünk; egész biztosan tudjuk azonban, hogy jövő lapunkban már közölhetni fogjuk.

Addig is még néhány szót erről az ügyről.

A pénzügyi kétségbeesett kulturális és nemzetgazdasági missziójuk van. A mint azok a hitelügyeket politikai pártnyalatok szerint kötik, nem állanak hivatásuk magaslátán és veszélyeztetik azoknak anyagi érdekeit, a kik bizalommal helyezik ott el pénzeiket. — Már most tudunk eseteket, hogy megszorult szegény iparosok, kiket a milleniumi nehézségek a rendes kerékvágásból kizökkentettek, minden tekintetben elfogadható jó kezesekkel 100 frtnyi váltó hitelt kértek, hogy munkássáiknak heti fizetését eszközölhessék, és ekkor a takarékpénztár elutasította hiteliránti kérelmét. És, a mikor egy helybéli törekvő iparosnak egy minden tekintetben biztosított 100 frtnyi hitelt megtagadnak, hogy ugyanakkor 30-40 ezer forintot dobjanak ki viczinálisan üzérkedő embereknek, a legkétségbeesettebb, s legbizonytalanabb biztosítókra, ez olyan hallatlan lelkiismeretlenség, amely joggal a legerélyesebb megtorlást követeli. A szegény emberek fillérei nem arra valók, hogy azzal üzérkedő emberek kergessék a százezrekre menő hasznót, minden anyagi biztosíték nélkül.

Még egy pár nap, és világosságot gyújtunk ebben az ügyben.

HIREK.

Farsangi naptár.

- Febr. 2-án: A palota-külvárosi olvasókör multsága.
 » 6-án: »Jurista-bál» a Magyar Király szállodában.
 » 7-én: A vízvárosi részi katolikus főkör multsága.
 » 7-én: A fodrász-íjűség multsága.
 » 14-én: A kath. legény-egylet multsága.

— **Személyi hir.** Steiner Fülöp dr. megyés püspökünk tegnap délután Budapestre utazott, hogy a Szent László társulatnak ma tartandó igazgató választmányi ülésen jelen lehessen.

— **Sétahangverseny a színházban.** A székesfejevári korcsolyázó egyesület csütörtökön este a színházban a honvédek kar közreműködésével sikerült sétahangversenyt rendezett. A színház ez alkalommal egészen megtelt közönséggel, mely élvezettel hallgatta végig az estély műsorát s gyönyörködött az utána következő táncban. A műsor a következő számokból állt: 1. „Faklyatánc” polonaise. Meyerbeer. 2. „Hunyadi László” nyitány Erkelről. 3. Nagy ábránd „Aida” operából, Verdi től. 4. „Czigány ábránd.” a) Bucsu a hazától. b) Álomkép a kedvesről. c) Harezi riadó, Manastól. 5. Bajazzo-egyveleg, Leoncavallótól. 6. „Bánk bán” ábránd, Erkel től. 7. Peer gynt. a) Reggeli hangulat. b) Ases halála. c) Anitros táncza. d) Hegyi szellem barlangjában. 8. Magyar Rhapsodia, Liszt től. 9. Előjáték „Paraszthezület” operából, Mascagnitól. — A műsor utolsó zeneszáma után az ifjúság tánczaperdült s járták a különféle táncokat. A honvéd és az uhánustiztek ugyancsak kitétek magukért s különösen az utóbbiak oly vidám kedvvel járták a honvéd zenészek által húzott magyar csárdást, mintha arra születtek volna. A négyest 24 pár tánczolta. A táncznak csak reggel négy óra felé lett vége.

— A vallási türelmetlenség áldozata.

Szinte hihetetlennek tetsző dolog, hogy itt Székesfejeváron, a hol majdnem kizárólagosan katolikusok laknak, milyen gyakori a keresztények vallásos érzéseinek megsértése éppen a legcsekélyebb számban képviselt zsidóság részéről. Periodikusan bizonyos időközökben történik a keresztények bántalmazása annak a bántalmazása annak a gyűlöletnek alapján, a melynek ugy látszik az itteni zsidóság családi körében ápol és nevel nagygyá. A legújabb zsidó gyűlölködésnek áldozata is van egy kis diák személyében, akit örökre nyomorékká tett két vallási dühöngésében megvadult zsidógyerekek. Az eset a következő: Az állami reáliskola egyik negyedosztályu tanulója, valami Reitman nevű zsidógyerekek régebbi idő óta a legdurvább szavakkal szidalmazta a keresztényeket. Szemtelenségét régebbi idő óta türik már osztálytársai igazi keresztényi türellemmel, mely Keresztury Jenőt végre is elhagyta kedden, a midőn aztán erősen rendreutasította Reitmant. Erre Reitman egy másik zsidógyerekekkel megrohanta Kereszturit és belökték a padok közé, a hol rugdosták s agyba-főbe verték, dühöngésükben csak is a többi osztálytársak közbelépése vetett véget. Csak hogy a segítség későn érkezett, mert akkorra a kis Kereszturinak lábát is eltörték gaz támadói. Ez az eset az egész városban a legnagyobb felháborodást idézte elő és mindenki joggal várja, hogy a gazfickók méltó büntetésben részesüljenek, mert az nem elégtétel, hogy Reitmant állítólag az iskolából kitiltották. Csak lettek volna erősebbek hatóságaink az eddig történt keresztényellenes támadások alkalmával bizonyosan nem ismétlődött volna

annyszer s nem ismétlődött volna ebben a mértékben.

— **A színház sorsa.** Székesfejevár színházi részvény-társasága január 28-án csütörtökön gr. Zichy Jenő elnöklete alatt tartott gyűlésen végre lerakta a fegyvert végkimerültségében, melylyel küzdött a színház rossz anyagi viszonyaiival. A 196800 frtba került, s mindemellett ez óriási összeghez mérten gyatra színházi épület tehát most kell hogy gazdát cseréljen. Ki lesz az a „szerenésés” aki kezébe kapja a színházi épületet? Magán ember nem lehet. Egyedül csak, mint gróf Zichy Jenő is mondta a gyűlés megnyitásakor a város lehet, melynek most már kötelessége is lesz jóformán, hogy a színházat kezébe vegye. s adjon lendületet az anyagi viszonyok helyreállításához, egy jobb irányzattal. A gyűlésen 49-en vettek részt. Képviselve volt személyesen 239 részvény, megbízás utján pedig 235, jogáról pedig 85 részvény mondott le. A gyűlés tehát teljes határozatképes volt s Pinn István jegyzőnek az állapotokat megbatón esetelő jelentése után el is határozta egyhangulag a végfelszámolást, melynek keresztülvitelével dr. Varga Zsigmond elnöklete alatt Rély István, Károly János, Pálffy Károly és Vértessy József részvényesek lettek megbízva. A gyűlés jegyzőkönyvét Tóth Arthur és Pálffy Károly részvényesek irták alá.

— **Újítas a rendőrségnél.** Végre mégis segítve lett azon a tarthatatlan állapot, mely a rendőrségnél a panaszbenyújtás alkalmával történt. A közönség sohasem tudta, hova menjen benyújtani panaszát: az alkapitányhoz-e vagy a főkapitányhoz? Ezen segített Seidl Lajos főkapitány azon intézkedése, hogy a szóbeli panaszok ezentul minden hétfőn, szerdán és pénteken csakis az alkapitánynál adhatók elő, más napokon pedig a főkapitánynál. A másik üdvös intézkedés az, — a melyet ugyan már régen kellett volna behozni, — hogy esti 7 órától reggel 7 óráig a kapitányi hivatalban egy inspekciós biztos van, kit a közönség sürgetőbb eseteknél igénybe vehet.

— **Az irgalmas-rend betegei.** A magyarországi irgalmas-rend most állította össze az ország területén levő tizenhárom kórházának mult évi statisztikáját. A táblázat szerint a tizenhárom kórházban a mult év folyamán összesen 11 527 beteget gyógyítottak 312 648 gyógyítási napon. Ezek közül 1895-ről maradt beteg volt 724 férfi, 202 nő, a mult évben fölvettek 8928 férfit és 1669 nőt. Született a kórházban 1 fiú és 3 leány, meghalt 420 férfi, 118 nő, holtan vittek be 31 férfit, 5 nőt; gyógyultan elbocsátottak 8409 férfit, 1555 nőt s ápolás alatt maradt erre az esztendőre 793 férfi, 196 nő. Legnépesebbek voltak a rend zágrábi és budapesti kórházai, s legkevesebb beteg az egri kórházban fordult meg.

— **Nagyszerű orvosi fölfedezés.** — A Frankf. Ztg. jelentése szerint egy majnafrankfurti fogorvosnak, a ki a newyorki Mortontól alkalmazott új anesztetikumot akarta kipróbálni, sikerült jódot, brómot, kénest és egyéb fontos gyógyító anyagot elektrolitikus módon kivenetetlenül az emberi szervezetbe juttatni. Munk, Gärtner, Edison és Kronfeld már régebben tettek hasonló kísérleteket, a melyeknek azonban nem volt kielégítő eredményük, mert ezek a tudósok induktív áramot alkalmaztak. A frankfurti orvosok meg vannak róla győződve, hogy ez a fölfedezés az összes terápia egész új alapokra fogja fektetni.

— **Meghívó.** A székesfejevári I. polg betegsegélyző és temetkezési egylet saját pénztára javára holnap, január hó 31-én a „Fehé-Bárány” vendéglőben zártkörű táncvigalmat rendez „világpostával” egybekötve. Belépti személyenkint 50 kr.

*** A bortörvény új végrehajtása vagy — revíziója.** Az Agrár Értesítő illetékes forrásból értesül, hogy a földmivelségi miniszteriumban teljesen elkészült a bortörvény új végrehajtási rendeletének tervezete. A jövő hó folyamán a földmivelségi miniszteriumban a kereskedelemügyi miniszterium hozzájárulásával ankét lesz, mely a tervezetet megbeszélés tárgyává fogja tenni. Az ankétet már január hóra tervezték, de Darányi Ignác földmivelségi miniszter személyesen akar az értekezleten elnökölni, s azért halasztotta azt a jövő hónapra. A miniszterium gondoskodott róla, hogy a tervezetet az érdekelteknek jó eleve megküldjék. Ezen az értekezleten fogják egyeztetni az új megvitatni, hogy az új rendelet elegendő-e a bajok alapos orvoslására, vagy szükségesnek tartják-e a hozzáértők magának a bortörvénynek revízióját,

*** Gyümölcs-értékesítési szövetkezetek a vidéken.** Mint értesülünk a budapesti vásárcsarnok ellátók szövetkezete a vidéken gyümölcs-értékesítési szövetkezeteket fognak szervezni. A szövetkezeteket a gyümölcs-termő vidékek gazdái alkotják, s a szövetkezetek központja maga a vásárcsarnok ellátók szövetkezete lesz. Az értékesítési szövetkezeteknek nemcsak az lesz a célja, hogy a különböző vidékek gyümölcs-termékeit, melyek a mai mostoha értékesítési konjunkturák mellett sok helyen alig jutnak ki a határból, a budapesti fogyasztóközönségnek közvetítsenek, hanem az, hogy a gyümölcs-kivitel megkönnyítse, s különösen a Németországba s Oroszországba irányuló gyümölcs-export expositurájá legyen. A szövetkezet föl fogja kérni Darányi Ignác földmivelségi minisztert, hogy küldjön ki egy szakközvetítőt a külföldi összeköttetések megszervezésére céljából. A szövetkezetek tervezése már előrehaladott stádiumban van, s Forster Géza igazgató s Molnár István gyümölcsészeti miniszteri biztos, avatott kezeiben összpontosul.

*** Értékesítési ankétek.** Az Agrár Értesítő jelenti, hogy a földmivelségi költségvetés tárgyalása után, a jövő hó folyamán a földmivelségi miniszteriumban a mezőgazdaság minden ágára kiterjedő értékesítési ankétek lesznek. Sorra fognak következni a lórtékesítési, gyümölcs-, méz-, húsertékesítési ankétek, a bor- és dohányértékesítések. Mindezekre a tanácsközmányokra a szakembereken kívül az érdekelteket is megfognak hívni.

*** Kísérletek hering-guano trágyával.** Altschul Arthur svéd-norvég konzul kezdeményezésére a földmivelségi miniszter 50 métermázsas hering-guano hozatott Svédországból trágyázási kísérletek eszközölésére végezt. A küldeményt ki is adta Rátz István borászati és szőlészeti felügyelőnek, a ki az ország három különböző borvidékén el is helyezte a guánót kísérletezés céljából.

*** Szőlőtelepek létesítése.** A hatóságokhoz a belügyminiszter leiratot intézett, melyben tudatja, hogy az új szőlőtelepekre vonatkozó ajánlattételek határidejét július 1-ére határozta meg. Mindazok a szőlőművelők, a kik 5 hold területet oltvánnyal beültetnek, 100 frt segélydíjban részesülnek az állam által, azonkívül minden ezer szőlővessző termelése után 3—7 frt díjat kapnak.

A székesfejevári hetivásár.

Piaczi árak. — Jan. 30-án.

Buza	7.70—7.80
Rozs	6.10—6.80
Zab	5.30—5.50
Tengeri	3.80—3.40
Árpa	4.80—6.50

VASUTI ÚJ MENETREND.

— Érvényes 1896. okt. 1-től. —

Budapest — Székesfejevár — N.-Kanizsa.

	indul	érkezik	indul	érkezik
Gyorsv.:	7:00 reg.	8:30 d.e.	8:40 d.e.	11:45 d.e.
Szem.v.:	7:10 reg.	9:16 d.e.	9:26 d.e.	1:39 d.u.
Vegy.v.:	2:25 d.u.	4:27 d.u.	4:33 d.u.	8:55 este
Vegy.v.:	5:25 d.u.	7:39 este	—	—
Gyorsv.:	7:45 este	9:11 este	9:18 este	12:10 éjjel
Szem.v.:	9:25 este	11:33 este	11:43 este	3:52 éjjel

N.-Kanizsa — Székesfejevár — Budapest.

	indul	érkezik	indul	érkezik
Szem.v.:	12:15 éjjel	4:16 reg.	4:24 reg.	6:29 d.e.
Vegy.v.:	—	—	6:15 reg.	8:25 d.e.
Gyorsv.:	5:47 reg.	8:39 reg.	8:49 reg.	10:10 d.e.
Vegy.v.:	10:00 d.e.	2:10 d.u.	2:35 d.u.	4:31 d.u.
Szem.v.:	2:00 d.u.	6:00 d.u.	6:08 este	8:12 este
Gyorsv.:	5:06 d.u.	8:00 este	8:15 este	9:40 este

Székesfejevár — Komárom-Ujszóny.

Indul:	d. e. 10—	Vegyesv.	Érk.:	d. u. 2:45
	este	9:32	Személy v.	éjjel 12:41

Komárom-Ujszóny — Székesfejevár.

Indul:	regg. 3:41	Vegyesv.	Érk.:	d. e. 8:22
	d. e. 11:27	Személy v.		d. u. 2:26

Székesfejevár — Adony-Szabolcs — Paks.

	Indul	Érkezik	Indul	Érkezik
4:35 regg.	5:57 regg.	—	10:07 d. e.	4:10 d. u.
2:30 d. u.	3:47 d. u.	—	4:10 d. u.	7:51 este.

Paks — Adony-Szabolcs — Székesfejevár.

Indul:	2:50 éjjel	Érkezik	6:05 regg.	—	6:38 regg.	Érkezik	7:55 regg.
--------	------------	---------	------------	---	------------	---------	------------

Sz.-Fejérvár — Veszprém. Veszprém. — Sz.-Fejérvár.

	Indul	érkezik	Indul	érkezik
Szem.v.:	5:20 d.e.	8:03 d.e.	4:19 reg.	6— d.e.
" "	9:34 d.e.	10:52 d.e.	7:08 reg.	8:34 d.e.
" "	1— d.u.	2:33 d.u.	4:43 d.u.	5:53 d.u.
" "	9:27 este	11— este	9:11 este	11:09 est.

IFJ. FÜSTER IMRÉNÉ
(utóda)

butorraktára és kárpitos-üzlete Sz.-Fejérvárott, Iskola-u. 10.

Ajánlja saját gyártmányu:

háló, ebédlő, szalon és uri szoba berendezéseit, melyek művészi kivitelben mindenkor raktáron vannak.

Egész lakosztályok bebutorozása rövid idő alatt izléseken és jutányos áron készíttetnek.

ANTIK, ROKOKÓ, BAROCK-STYLÜ BUTOROKAT SAJÁT RAJZAI ÉS TERVEI SZERINT KÉSZIT.

Elvállal tapettázásokat jótállás mellett.

* * *

Butortermi a nagyközönség rendelkezésére állanak és bármikor megtekinthetők.

Elsőrangú egyenruházati és hadfelszerelési intézet.

EGYENRUHÁINK

a tökéletesség legmagasab fokán állanak. Telefon 1359. sz.

Katonaság, esendőrség, rendőrség, pénzügyőrség, erdészeti, vasuti, posta- és távirada hiva talnokok részére a legjobb beszerzési forrás.

Részletes árjegyzékkel és szakbavágó felvilágosítással díjmentesen szolgálunk. Kérjük minden kéréssel bizalommal hozzánk fordulni, készséggel adunk kimerítő és felvilágosító választ.

Czim: **BLUM SÁNDOR ÉS TÁRSA**
Váci-utca 12. szám, Budapest.

Nyomatott Számmar Imrénél, Székesfejevárott.